

Miksi koronarokotteet herättävät epäluuloa?

Epäröinti, epäluottamus ja rokotekritiikki pandemian aikana

Johanna Nurmi
johnum@utu.fi

Edistyksen päivät 2021

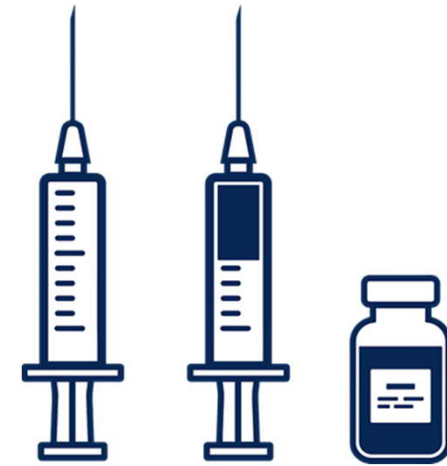

Tutkimustoimintani

- Terveyteen liittyvä asiantuntijuus ja sen kyseenalaistaminen
 - Terveys, tieto ja asiantuntijuus -hanke (Tampereen & Turun yliopisto)
<https://blogit.utu.fi/laaketiedekriittisyys/>
- Miten ihmiset jäsentävät rokottamista ja siihen liittyvää tiedontuotantoa ja toimintaa?

Alustuksen sisältö

1. Rokotekritiikki Suomessa
2. Luottamus asiantuntijoihin ja rokotteisiin Koronan aikana
3. Rokotekritiikki ja luottamuksen menettäminen
4. Yhteenveto

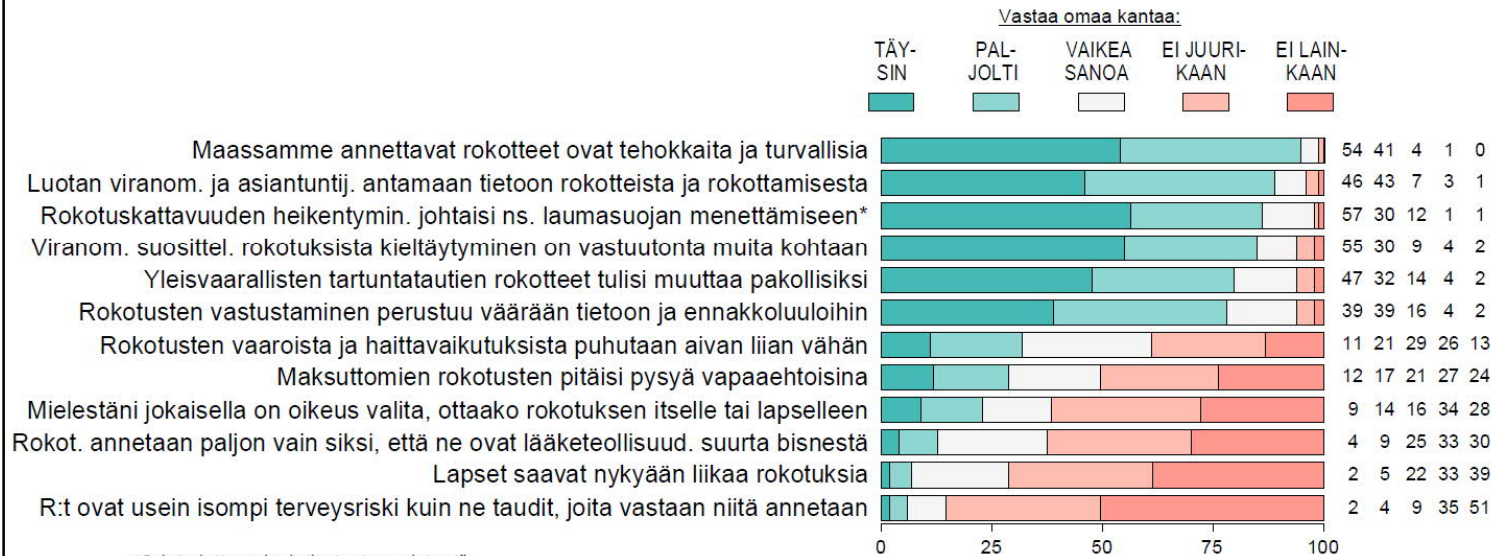

Rokotekriittisyys Suomessa

Rokoteluottamus Suomessa

Tiedebarometri 2019

Kuvio 55. SUHTAUTUMINEN ROKOTUKSIIN: KUINKA HYVIN ASIASTA ESITETYT NÄKEMYKSET VASTAAVAT OMAA KANTAA (tekstejä osin lyhennetty, %).

*Rokotuskattavuuden heikentyminen nykyisestä johtaisi ns. laumasuojan menettämiseen ja sitä kautta epidemioiden leviämiseen

Rokotteiden kritisoimisen historiaa

- Suomessa 1900-luvun alusta lähtien
 1. Lääketieteestä poikkeavat terveystäydennykset
 2. Vastareaktio rokotuspakolle

(Rytty 2020, Nurmi et al. 2021)

<https://politiikasta.fi/rokotteisiin-liittyvan-kriittisyyden-historiallinen-jatkumo/>

ROKOTTEISIIN LIITTYVÄN KRIITTISYYDEN HISTORIAALLINEN JATKUMO

11.6.2021

11.6.2021 POLITIIKASTA LEHTI ARTIKKELIT, JOHANNA NURMI, PIA VUOLANTO, SUVI RYTTY

Lavantautirokotusta Itä-Karjalassa 1940-luvulla. Museovirasto (CC BY 4.0)

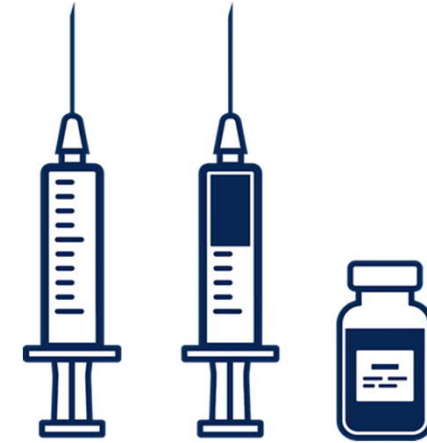
Lukuaika: 5 min.

Rokotusvastaisuutta alkoi esiintyä Suomessa ensimmäisen kerran 1900-luvun alussa. Isorokon kauhut olivat hävinneet kollektiivisesta muistista, jolloin tautia vastaan kehitettyyn rokotukseen liittyvät riskit alkoivat yksilötasolla näyttää isommilta kuin rokotuksesta saatava hyöty. Rokotusvastaisuuden historia auttaa ymmärtämään tämän päivän rokotekriittisyyttä ja -epäröintiä.

Pandemrix ja narkolepsia

- Vallitsevan rokotusnarratiivin horjuttaminen
- Epäluottamus terveysturvallisuuteen
- Viranomaisten sidonnaisuudet

(Nurmi & Harman 2021)

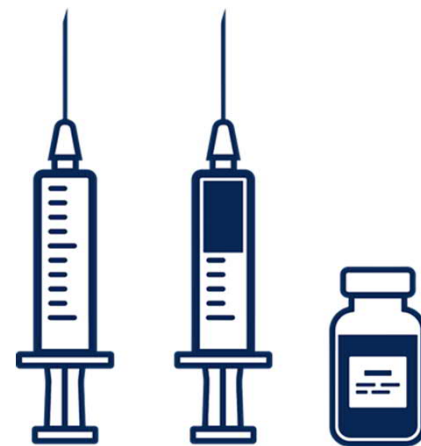
Luottamus asiantuntijoihin ja rokotteisiin korona-aikana

Asenteet ja kriittisyys

- Asenteet koronarokotetta kohtaan pääosin myönteisiä (Kontio et al. 2021)
- Suomalaiset luottaneet vahvasti hallitukseen ja viranomaisiin – kuitenkin hallitusta ja viranomaisia haastavaa liikehdintää (Jallinoja & Väliverronen 2021; Jallinoja et al. 2021)
- Rokotekriittisten eri ryhmät

Tietämättömyyttä ja tiedevastaisuutta?

- Puutemalli (knowledge deficit) ja taistelumetaforat
- Keskustelun polarisoituminen
- Rokotekritiikki ei ole tieteeseen kohdistuvan hyökkäyksen tai tiedevastaisuuden tulosta, vaan merkki epäluottamuksesta (lääke)tieteen instituutioihin (esim. Goldenberg 2021)

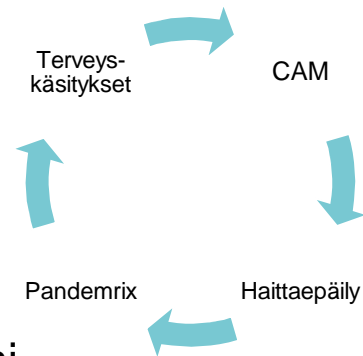
Rokotekritiikki ja luottamuksen menettäminen

Rokotekriittisyys sommitelmana

- Verkosto tai sommitelma
- Koostuu erilaisista tiedoista, kokemuksista, arvoista ja käytännöistä
- Jatkuvasti työstettävä ja muokkautuva

Luottamuksen menetyks

Mistrust

- Syklinen prosessi
- Pitkäkestoisuus, ei selkeää alkua
- Tiedon ja ymmärryksen karttuminen heikentää luottamusta

Distrust

- Lineaarinen prosessi
- "Havahtuminen", selkeä tapahtumaketju tai alkupiste
- Tapahtumat heikentävät luottamusta

Yhteenveto

Mistä epäröinnissä ja kritiikissä on kyse?

1. Luottamuksen menetyksestä
2. Arvoista (esim. tieteen ideaali, itsemääräämisoikeus)
3. Yhteiskunta- ja kapitalismikritiikistä
4. Vaihtoehtoisista terveyskäsitteistä ja -käytännöistä

Lopuksi

- Terveyden hoitamisen moninaisuus
- Polarisaatio, marginalisoituminen ja epäluottamuksen kasvu
- Kohtaaminen ja kuulluksi tuleminen

**TURUN
YLIOPISTO**

Kiitos!

Johanna Nurmi, johnurm@utu.fi

Kirjallisuutta

- Goldenberg, M.** (2021) *Vaccine Hesitancy. Public Trust, Expertise, and the War on Science*. Pittsburg: University of Pittsburg Press.
- Jallinoja, P.** et al. (2021). Valtavirtaa ja vastavirtaa - koronanäkemykset yhteydessä halukkuuteen ottaa koronarokotus. *Duodecim*, 137(19):2061-8.
- Jallinoja P., Välvirronen E.** (2021). Suomalaisten luottamus instituutioihin ja asiantuntijoihin COVID19-pandemiassa. *Media & Viestintä* 2021;44:1–24
- Kontio, M.** et al. (2021). Koronarokotuskattavuuteen vaikuttavat tekijät. Työpaperi 26/2021, THL.
- Nurmi, J.** (2021) Building 'natural' immunities: Cultivation of human-microbe relations in vaccine-refusing families. In *With Microbes*, edited by Brives, C, Rest, M & Sariola, S. Mattering Press.
- Nurmi, J. & Harman, B.** (2021) Why do parents refuse childhood vaccination? Reasons reported in Finland. *Scandinavian Journal of Public Health*. April 2021 <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/14034948211004323>
- Nurmi, J.** et al. (2021) Rokotteisiin liittyvän kriittisyyden historiallinen jatkumo. Poliitikasta -verkkolehti, 11 June 2021. <https://politiikasta.fi/rokotteisiin-liittyvan-kriittisyyden-historiallinen-jatkumo/>
- Nurmi, J. & Salmenniemi, S.** (2019). Konfliktien välttelyä ja piiloon hakeutumista: rokotekriittisten vanhempien vastustustaktiikat. In Autti, O. & Lehtola, V.-P. (eds.) *Hiljainen vastarinta*. Tampere: Tampere University Press
- Rytty, S.** (2020). Rokotusvastaisuus historiallisena ilmiönä 1900-luvun alun Suomessa. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti – Journal of Social Medicine* 57(3), 215-227.
- Vuolanto, P.** et al. (2020). Reconfiguring health knowledges? Contemporary modes of self-care as 'everyday fringe medicine.' *Public Understanding of Science*, 29(5), 508–523. <https://doi.org/10.1177/0963662520934752>